

NA VLASTNÍ OČI

PŘÍBĚH

VÁLEČNÉHO KYJEVA

ILJA PONOMARENKO

xyz

Na vlastní oči

Příběh válečného Kyjeva

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.xyz.cz
www.albatrosmedia.cz

Ilja Ponomarenko
Na vlastní oči: Příběh válečného Kyjeva – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2025

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

NA VLASTNÍ OČI
— PŘÍBĚH —
VÁLEČNÉHO KYJEVA

NA VLASTNÍ OČI

PŘÍBĚH

VÁLEČNÉHO KYJEVA

ILJA PONOMARENKO

xyz

Chcete, aby příběh této skvělé knihy pokračoval i po tom, co ji dočtete?

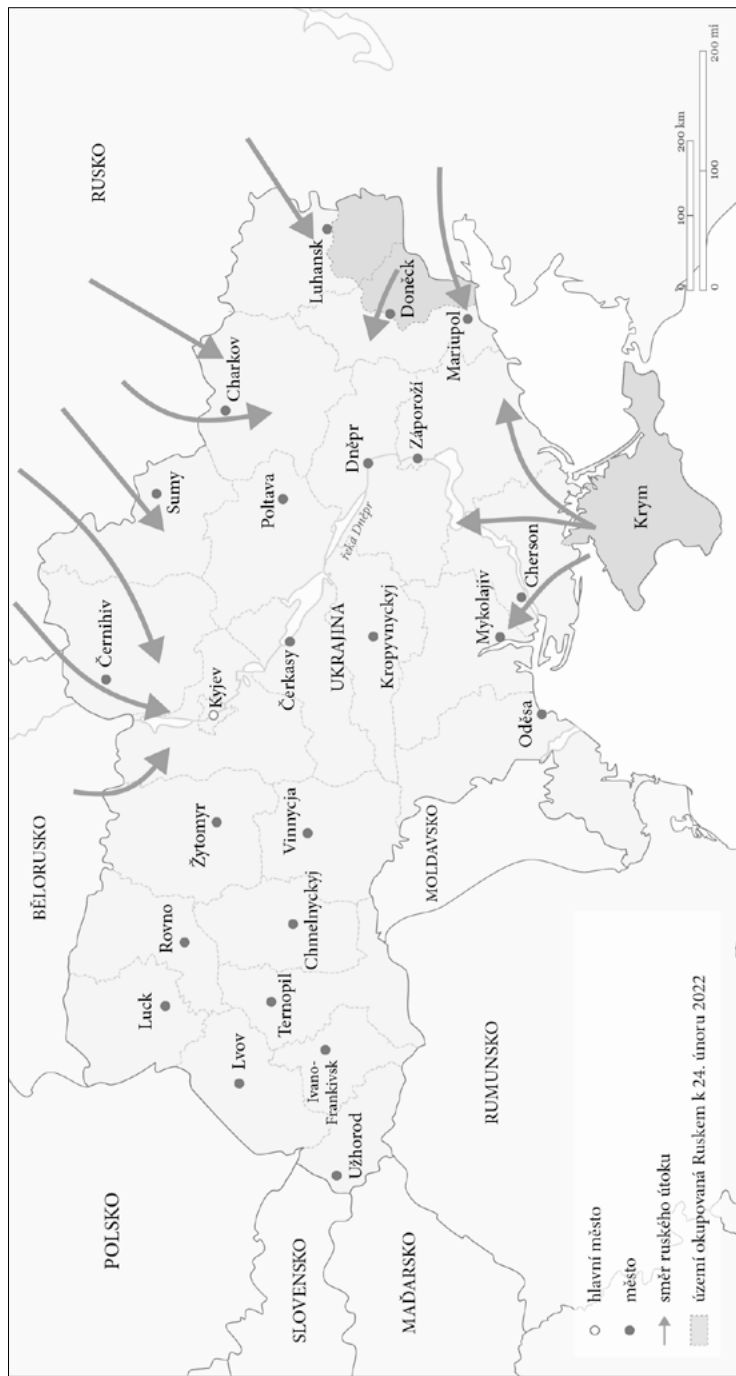
Tak ji pusťte dál do světa. Vše potřebné se dozvíte na **www.restorio.cz**.

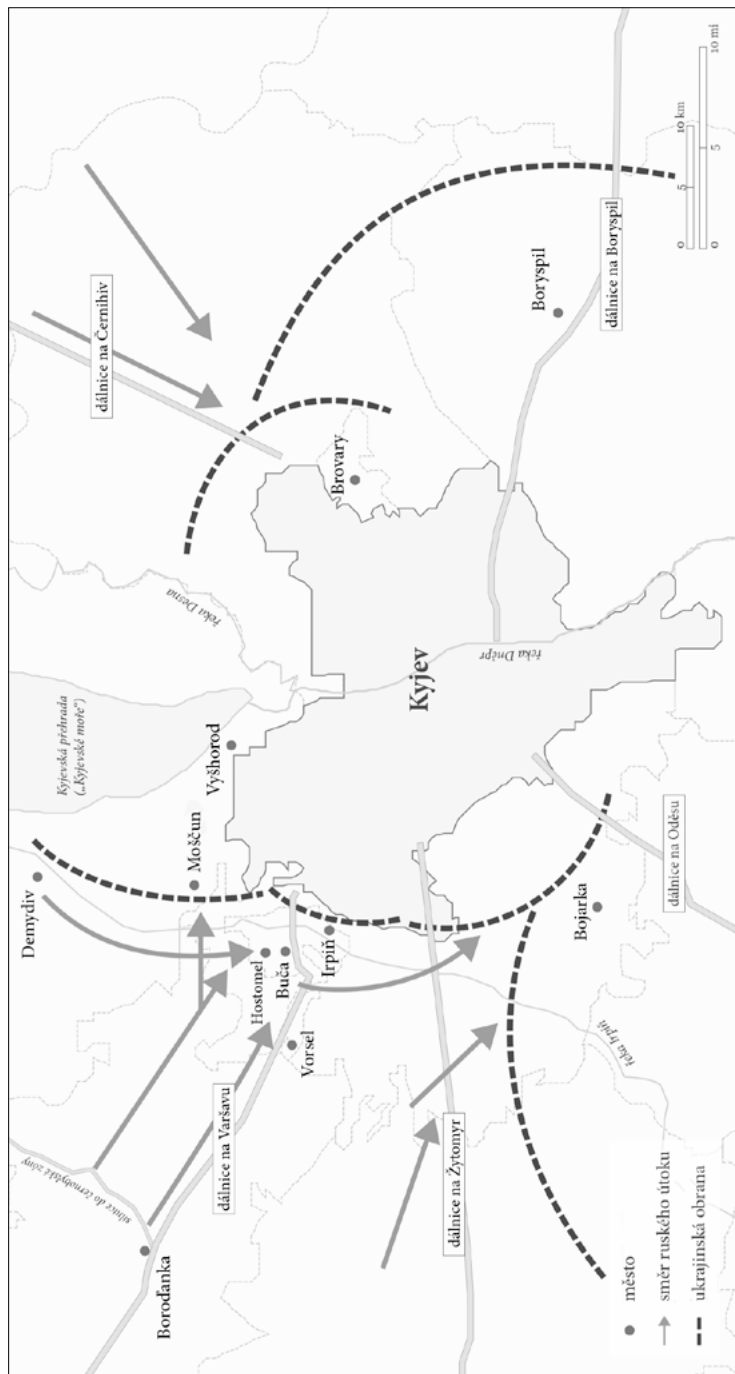
Albatros Media podporuje udržitelný rozvoj, který vrací použitým věcem smysl. On-line antikvariát Restorio vaše knihy odkoupí a zaplatí vám ihned – nečekáte, až se prodají. Získané peníze si můžete nechat, nebo si vyberete charitu, kterou jimi podpoříte. V tom případě navýší Restorio částku o 20 %.

*Věnováno Maxi Levinovi, našemu kolegovi a příteli,
který během bitvy o Kyjev položil život ve jménu žurnalistiky.*

Obsah

JEDNA	13
DVA.....	26
TŘI.....	39
ČTYŘI	57
PĚT.....	83
ŠEST	99
SEDM	123
OSM	139
DEVĚT	153
DESET	167
JEDENÁCT.....	188
DVANÁCT	212
TŘINÁCT.....	229
ČTRNÁCT.....	247
PATNÁCT.....	264
ŠESTNÁCT.....	273
SEDMNÁCT.....	293
OSMNÁCT.....	308
EPILOG.....	318
PODĚKOVÁNÍ	323
POZNÁMKA O AUTOROVI.....	325

JEDNA

18. března 2022

Rusaniv, Kyjevská oblast, Ukrajina

Jdeme pomalu.

Borovými lesy někde na východ od Kyjeva se táhne osamělá dálnice.

Jaro konečně vystrkuje růžky. Příroda se probouzí z dlouhé zimy a sluníčko je úžasné. Zdá se, že tu máme první suchý a teplý den letošního roku, jako by nějaká temná síla náhle ztratila svou moc a svět opět okusil svobodu.

Loňská tráva je pořád ještě našedlá a nahnědlá. Zato louky na břehu řeky poblíž městečka Rusaniv jsou svěží a krásné bez ohledu na roční období.

Dálnice H-07 zeje prázdnotou.

A my jdeme volně, krátce se zastavujeme u opuštěných domů a u hromady betonových bloků pohozených na silnici. Postupujeme podle krátkých bzučivých signálů z vysílaček umístěných na ramenou.

My, hrstka novinářů, Ukrajinců a cizinců, jsme opět, jako po celou dobu naší kariéry, s radostí opustili zdravý rozum.

Sledujeme ukrajinský bojový tým.

Prílby, olivově zelené pancéřové vesty, turnikety, pušky AK-74M zavěšené přes ramena, modrá páska omotaná kolem horních končetin, nože, rukavice v barvě MultiCam, plně nabitě zásobníky.

Na rukávových nášivkách je vyobrazena lebka na černo-červeném heraldickém štítu. Také heslo: „Ukrajina, nebo smrt.“

Se 72. mechanizovanou pěší brigádou jsem v předchozích letech války strávil už hodně času. Brigáda, která je na Donbasu nasazena od roku 2014, proslula jako jedna z nejostřejších, nejagresivnějších a nejbojovnějších ukrajinských formací.

Právě jim se v srpnu 2014 podařilo probojovat ze smrtící pasti u Izvaryny. Právě oni dali proruským ozbrojencům tolik zabrat během bitvy o Avdijivku na začátku roku 2017.

S téměř kluky jsem v květnu 2017 prožil nejnebezpečnější dvě hodiny svého života, během prudkého ruského minometného útoku proti stanovišti Promzona na bojišti v Avdijivce. Kdysi dávno jsem byl při krátké, improvizované oslavě na nečekaně klidné frontové linii pozván, abych si s vrchním velitelem brigády a několika předními důstojníky dal panáka vodky na památku jejich padlých.

Stále truchlíme nad bolestnou ztrátou třiadvacetiletého majora Andrije Kyzyla, volací znak „Orel“ (Orel), ze 72. brigády. Jeho údernému týmu se koncem ledna 2017 podařilo dobýt opěrný bod nepřátelské čety jižně od Avdijivky. Mladý důstojník byl spolu s několika svými muži zabit při prudkých (a nakonec neúspěšných) nepřátelských protiútocích.

Brigáda zaujala pozice u dolu Butovka. Ve sněhu a mrazu jsem se s vojáky dělil o horký čaj. Potloukali jsme se uprostřed sazí a snažili se zahřát. Tehdy jsem byl poprvé nasazen ve válečné zóně jako válečný reportér listu *Kyiv Post*, tehdy největšího anglicky psaného deníku na Ukrajině.

Blízký přítel Andrije Kyzyla, Andrij Verchohljad, byl součástí útočného týmu. Se smrtí svého velitele se smířoval jen těžko. V následujících letech jsme zůstali v kontaktu na facebooku i jinde. V roce 2018 jsem ho navrhl na ocenění *Kyiv Post* 30 pod 30, které se každoročně uděluje úspěšným mladým Ukrajincům.

A tajně jsem ronil slzy smíchané s ledovou whisky, když publikum při předávání cen v kyjevském Hiltonu v roce 2018 Verchohljadovi tleskalo vestoje.

Tento usměvavý sedmadvacetiletý blondák, oblíbenec válečných fotografií a vyznamenaný velitel praporu se v červnu 2022 při střetu s žoldáky z Wagnerovy skupiny u Svitlodarsku znovu shledal se svým zesnulým kamarádem.

Po každém z nich je teď v Kyjevě pojmenovaná ulice.

Tolik vzpomínek, tolik jmen.

Píše se rok 2022 a zuří bitva o Kyjev. A já jsem zase se svou brigádou.

Ruské linie se táhnou podél silnice do vesnice Peremoga vzdálené několik kilometrů. Mává na nás voják s puškou přitisknutou k hrudi.

„Tak jo, kluci a holky, jde se na věc.“

Cesta náhle končí u hromady rozdrceného betonu a pokroucených výztuží. To jediné zůstalo po místním mostu přes řeku Trubiž, jednoho z mnoha mostů vedoucích do Kyjeva. Byl zničen. To, co zbylo z dvoupruhové plošiny, bezmocně omílá voda, která dál líně protéká korytem. Po obou stranách silnice se rozprostírá směšně široký pás protitankových min TM-62M.

Také tu jsou dvě mrtvá těla pohozená u silnice vedle hromady betonové suti.

Rusové.

Pozná se to podle jejich špinavých uniforem brčálově zelené barvy a potrhaných zbytků červených stuh na rukávech. Břicha mají vybledlá a nafouklá. Posmrtná ztuhlost jim spoutala prsty.

Mrtvoly leží s rukama zvednutýma k ramenům. Ukrajínští vojáci obličej mrtvých mužů zakryli vlastními maskáčovými bundami, aby ušetřili city nás civilistů.

Ruce si strčím pod propocenou neprůstřelnou vestu, abych se cítil trochu bezpečněji. A sám sebe přiměji popojít blíž. Pohled na mrtvoly mě nijak netěší, to vám povím.

„Tak vás zdravím, vy sráči,“ zašeptám.

Jo, já vím. V souladu s etickým kodexem BBC to asi nebylo. Ale zkuste se vžít do mé kůže. Za posledních dvaadvacet dnů jsem viděl věci, které jsem si předtím nedokázal ani představit.

Viděl jsem, jak celý národ, všechno, co moje generace milovala a na čem jí záleželo, stojí jen krůček od zničení. Viděl jsem, jak se nebe rozzářilo, a slyšel jsem křik sirén.

Viděl jsem lidi, kteří v šoku a hrůze prchali před ohněm a smrtí, mnozí téměř bosí.

Viděl jsem mohutná sloupoví kouře stoupající z bitevních polí u Buči. Slyšel jsem pronikavý pískot dopadajících granátů. Nemohl jsem jít spát, aniž bych neslyšel ukrajinské dělostřelectvo, které ostřelovalo ruské pozice v blízkosti mé čtvrti v Kyjevě.

Za našimi zády procházejí dva vojáci s lopatami v rukou.

Řeka Trubiž není nijak široká, ale její tok na několika místech podemlel břehy. V hluboké prohlubni jednoho takového místa ukrajínští záchranáři, všichni odění v černých uniformách se zelenou reflexní páskou, opatrně kopou do vlhké půdy.

„Buďte opatrní.“ Jejich hlasy se nesou ve větru.

„Odstraňujte jednu vrstvu po druhé.“

Každé kopnutí rýče do vlhké půdy něco odhalí. Útržky látky, podrážky bot, hroudy hlíny smíšené se sraženou krví, louže zpěněných tekutin. Pak zčernalé prsty sotva rozeznatelné od hlíny, která je obklopuje.

Z té temné jámy pomalu stoupá zápach smrti.
Kopáči se chovají, jako by se nechumelilo.
„Dobře, přines nosítka a popruhy. Tenhle už je skoro nachystaněj.“
Obyvatelé Rusaniva do téhle jámy pohřbili několik ruských vojáků.
Všichni byli před několika dny zabiti při ukrajinském přepadu, když se pokoušeli zmocnit přechodu přes řeku, aby mohli postupovat dál směrem na Kyjev.

Pracovníci záchranné služby přivazují hnijící těla pokrytá černou hlínou na nosítka a jedno po druhém je odvázejí k řece.

Pak je na malém gumovém člunu převážejí na druhou stranu.

Vedle rozbitého mostu čeká nákladní auto s pohonem na všechna čtyři kola. Padlým nepřátelským vojákům se teď dostává šance, aby se svým způsobem vykoupili, byť je to trochu zvrácené a ironické.

Šest mrtvých Rusů má být prostřednictvím civilních prostředníků předáno zpět nepříteli – výměnou za dva živé ukrajinské vojáky držené v zajetí.

Každá strana vnímá válku jinak. Některým Rusům je všechno jedno. Své padlé nechávají jen tak ležet na bojišti. V některých případech je pro ukrajinské velení obtížné Rusy vůbec přesvědčit, aby těch několik desítek pytlů s těly ze skladovacích mrazáků převzali.

V jiných případech lokální velitelé uzavírají dohody o několika-minutovém příměří, aby si obě strany mohly odnést své padlé.

Městečko Rusaniv není nijak významné.

Ovšem k jeho založení došlo už v roce 980 n. l., tedy v době, kdy kníže Vladimír Veliký v Kyjevské Rusi oficiálně uzákonil křesťanství. V jednom ze širokých zákrutů řeky Trubiž se nacházela významná pevnost, jedna z mnoha, které sloužily k obraně středověkého království.

Je ironií osudu, že se přes tuto dávno zapomenutou bariéru útočníci nedostanou ani v jednadvacátém století.

O kus dál po silnici se nacházejí ohořelé zbytky zničeného ruského tanku T-90. Na břehu řeky leží také pět nebo šest vyřazených vozidel BMP-2 označených písmenem „O“.

Oběti dalšího přepadení.

Z jednoho ohořelého vozidla je stále cítit ten odporný nasládlý zápach spálených konzerv. Stopy na zemi ukazují, že stroj řádl jako zvíře stojící tváří v tvář smrti, které vrčí jako o život.

Popel, roztřepené cáry uniform, léky, špinavé role papírových ručníků, špinavé igelitové sáčky, všechno se to rozsypalo kolem, jako by to vypadlo z netvorova rozpáraného břicha.

„Rusy, kteří tu padli, je těžké identifikovat. Podle ukrajinských vojáků u sebe během útoku žádný z nich neměl doklady.“

To promlouvá reportér Andrij Caplijenko, který tudy prochází se svým kameramanem. Když jsem byl malý, měl jsem ho za vzor. V posledních zhruba dvaceti letech byl jednou z největších hvězd ukrajinského televizního zpravodajství, kde každý večer vystupoval s reportážemi ze všech možných konfliktů na planetě, od Afghánistánu přes Libérii, Irák, Kongo... až po Ukrajinu.

V naší rodině byl Caplijenko synonymem pro „televizního reportéra ve válečné zóně“. Teď jsme tak trochu na stejné lodi.

„V rukou držím kreditní karty, které dříve patřily jednomu z nich,“ pokračuje Caplijenko. „Stojí na nich ‚Alexandr Gagarin‘.“

Ostatní Rusové položili životy anonymně. Kolem krků nemají žádné psí známky, v kapsách nemají žádné pasy. Vojáci z dvaasedmdesáté se domnívají, že jim velitelé před nešťastným útokem všechny doklady zabavili.

Hromady ohořelých odpadků pohozených na zemi vedle zničených BMP zřejmě obsahují nejruznější poklady, například levné rybí konzervy z ukrajinských supermarketů. Něco mi říká, že potraviny ukrajinských značek nekoupili za těžce vydělané peníze.

Vyfotím pár fotek k článku, možná natočím video na iPhone... a pak už musím jít.

Vojáci z dvaasedmdesáté na mě volají. Už moc dlouho se tu Rusům promenádujeme přímo pod nosem.

Když bojiště opouštím, jeden ukrajinský záchranář s sebou vleče další tělo přivázané na nosítkách.

Tvář mrtvého ruského vojáka je nepřírozeně černá, zásluhou vlhké hlíny a procesu rozkladu. Tu jejich strašlivou jámu opouští jako poslední. V takových chvílích děkuji vesmíru, že tu práci nemusím dělat já.

Stále panuje hrobové ticho – krátké příměří, během kterého se mají mrtví vyměnit za živé, je mezi Ruskem a Ukrajinou pečlivě dodržováno.

Plazím se po zbytcích mostu zpět na druhou stranu a chytám se ostrých betonových úlomků. Když na sobě nesete britskou neprůstřelnou vestu čtvrté třídy, není radno padat do studené řeky!

„Hej, chlapi, podívejte se na tohle!“ volá na nás jeden voják. V ruce třímá ruskou tankistickou helmu s vysílačkou, kterou někde vystráchal. „K čertu s nima, s hajzlama!“

Headset hodí do řeky a ten se hned potopí pod hladinu.

Vracím se k opuštěnému domu na konci města, kde na zahradě u silnice pokojně pokouřují válečníci.

Jeden z nich se do cigarety zakousne a na dřevěný stolek položí ruské nášivky na rukávy.

„Nejnovější přírůstky do naší sbírky, pánové.“

Insignie sebrané padlým Rusům.

Dvě nášivky tvořené jednobarevným erbem – císařskou dvouhlavou orlici – a logo nějakého vojenského útvaru: dvě zkřížené pušky položené proti shora visícímu meči a přepásané stuhami.

RUSKÉ OZBROJENÉ SÍLY

Ty jsou parádní, že?

Na nášivce je také jméno: „Lubsandabajev B.N.“

Udělám další fotku iPhonem.

Kdo ví. Za tím jménem, co se tak nenadále vynořilo z hlíny a popela, se možná skrývá nějaký příběh.

... To se psal 18. březen 2022.

Ostrý zlom v bitvě o Kyjev. Ruské invazní jednotky stály na východ i na západ od ukrajinského hlavního města a snažily se do něj proniknout. Nebo alespoň to napůl opuštěné město vyhladovět neúprosným obléháním.

Po více než třech týdnech od invaze 24. února postoupili na kilometry od hranic města, zpustošili naše předměstí a noci prozářili ohněm a kouřem.

Ovšem na tom břehu řeky v Rusanivu jsme si všichni připadali, jako by na nás svítilo slunce.

Nikdo nic neříkal, ale v očích všech byl patrný pocit sebedůvěry a hrdosti.

Už dávno se nemluvalo o tom, že Kyjev během tří dnů padne, že to půjde jedním šmahem, že to bude triumf ruské imperiální moci.

Invazní ruská vojska musela kvůli prudkým bojům zastavit.

Jejich vojáci byli vyčerpaní. Naprosto zpackali logistiku. Utrpěli těžké ztráty. Už nemohli postupovat dál.

Bylo stále jasnější, že Kyjev bude zachráněn.

Plánovaná blesková válka, která na papíře a v televizní propagandě vypadala tak působivě, najednou narazila do zdi.

Prvotní šok pominul. Mrtví ruští výsadkáři byli roztroušeni v poničených ulicích Hostomele a lesní cesty kyjevského venkova se proměnily v jeden velký hřbitov obrněných kolon.

Bitva ještě zdaleka neskončila, a celý národ krvácel.

Ovšem Kyjev se jim získat nepodaří.

To už bylo všem jasné.

A my, hrstka průměrných ukrajinských reportérů z různých médií, jsme se zatím v pick-upu značky Ford vraceli domů do Kyjeva, plní povznášejících pocitů, jaké jsme do toho slunečného dne nikdy předtím nezažili.

Byli jsme tam, kam jsme patřili, a stali jsme se svědky toho, jak se psala historie.

Bitva o Kyjev byla skutečně jednou z nejtragičtějších – a nejbizarnějších – událostí v moderních dějinách. Bylo to úvodní dějství největšího krveprolití v Evropě od roku 1945 a jedna z nejnestoudnější vykonstruovaných, nejabsurdnějších a nejzbytečnějších válek, co svět kdy spatřil.

Jeden muž posedlý vlastním egem zkrátka prohlásil příslušníky soudního národa za „nacisty“ a rozhodl se s nimi nemilosrdně skoncovat.

Kyjev, symbolická svatyně starobylého východoslovanského světa a centrum revolučního boje za nezávislost Ukrajiny, byl jeho hlavním cílem.

A popravdě řečeno, v nejtemnějších chvílích února a března 2022 měli Rusové nakročeno velice blízko k tomu, aby ho získali.

Chybělo jen málo, abychom se rozloučili se svým domovem i způsobem života, a mohli jsme už jen doufat, že náš poražený národ v okovech bude v boji za svobodu pokračovat alespoň formou partyzánské války.

Zatímco polovina světových médií pohrbívala Ukrajinu zaživa a polovina Západu bezradně přemýšlela, jak se přizpůsobit nové realitě v Evropě, Ukrajina se zmohla na zuřivý odpor – a zvítězila.

Po více než měsíci brutálních bojů to Rusko nakonec vzdalo a v dubnu 2022 Kyjev opustilo.

Ukrajina ten útok vydržela, byť stála proti přesile a výkonnějším zbraňům. A nečekaně tak Rusku ušetrčila největší a rozhodující porážku

této války. Znamenalo to ohromující konec megalomanských plánů Kremlu na rychlé a snadné porobení čtyřicetimilionového národa.

Ukrajina to zvládla vlastními silami, vojenská pomoc ze Západu tehdy ještě byla nesmírně omezená. A tímto nečekaným vítězstvím změnila běh evropských dějin.

Uštědřila zničující ránu vzestupujícímu ruskému revanšismu, který měl za cíl znovu pohltnout a ovládnout východní Evropu. Velká část kremelského vojenského materiálu, která byla po desetiletí rozmístěna v lesích a na silnicích severní Ukrajiny, byla zničena.

V ulicích a čtvrtích, kde jsme žili a které jsme milovali, se přímo před našima očima odehrál zázrak vytvořený lidmi.

Bitva o Kyjev a to, co jí předcházelo, je tragickým příběhem plným nestoudných lží vykřikovaných do celého světa ve snaze zakamuflovat vyšinutou touhu po moci. A o nerozvážnosti a polovičatosti řady čelných představitelů Ukrajiny i Západu.

Byly to nepředstavitelně nesmyslné ztráty na životech, hukot tisíců dělostřeleckých kanónů otřásajících zemí, pach ohně a masových hrobů, strašlivá zvěrstva a obrněné stroje s posádkami uvnitř hořící vedle nákupních středisek a květinářství – něco, co jsme v téhle době a na tomto místě považovali za nemožné.

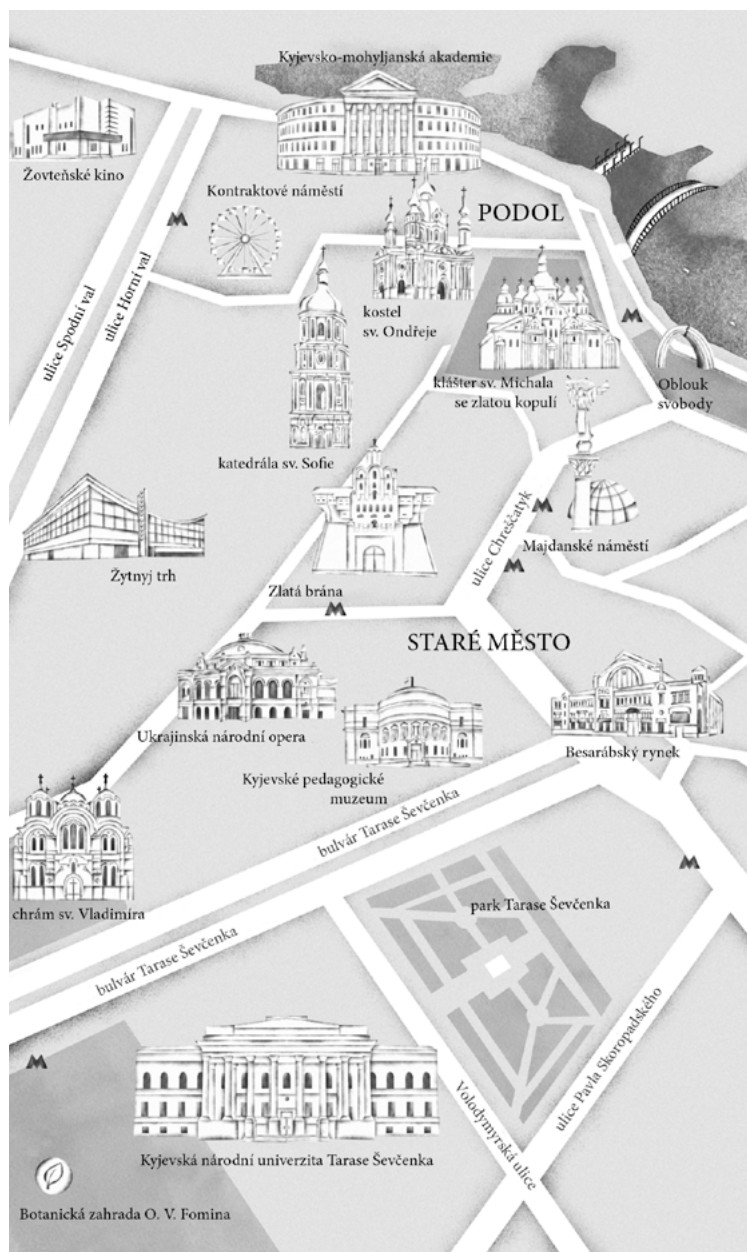
Ten příběh pojednává o nespočtu vojáků, kteří až do hořkého konce bojovali za záchranu hlavního města své země. O pilotech, kteří se vydávali na takřka sebevražedné mise proti přesile ruských vzdušných sil. A o obyčejných lidech, kteří se poprvé v životě chopili pušek, aby se utkali s útočníky v beznadějném boji ve svých vlastních ulicích.

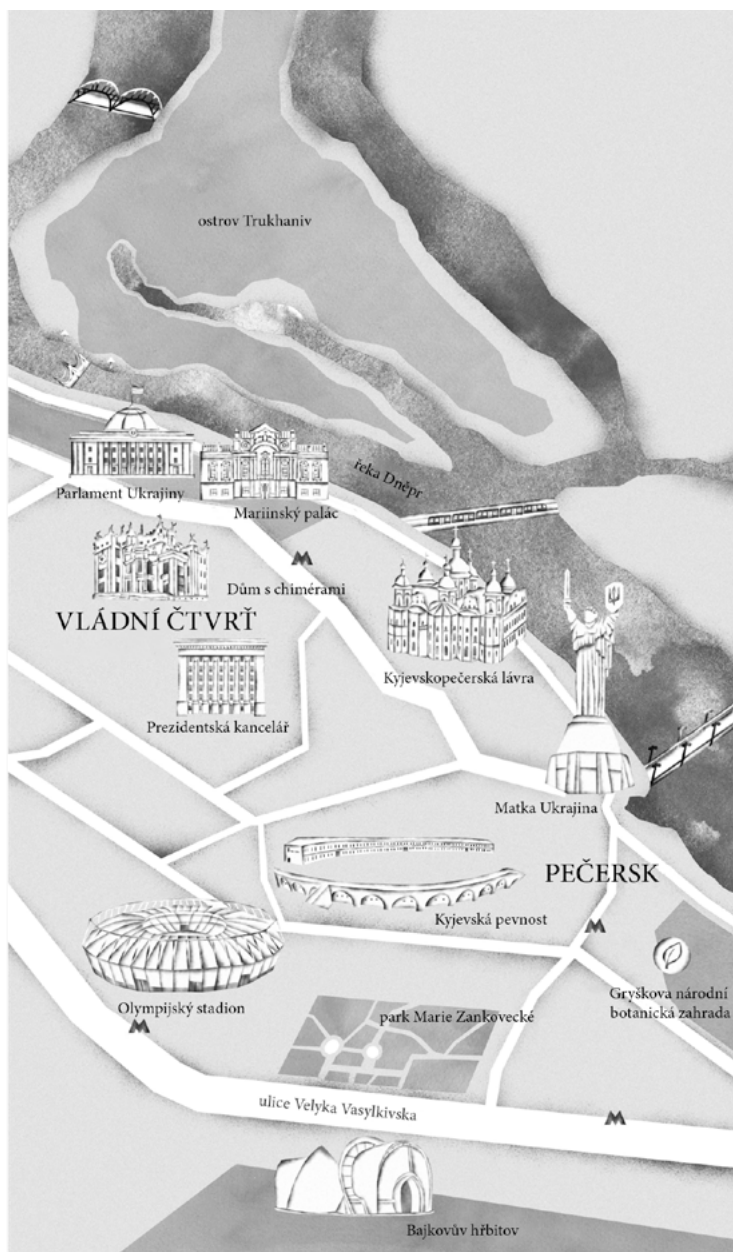
Tolik milionů mužů a žen, od vysoce postavených úředníků až po obyčejné lidi, jako jsme my, dospělo k morálně správnému rozhodnutí, že se nepoddají temnotě – a místo toho udělají to, co je potřeba, ať už se bude dít cokoliv.

Jak mohlo k něčemu takového dojít v době Netflixu, chatbotů s umělou inteligencí a aplikací na rozvoz jídla?

Udělám vše pro to, abych ukázal, jak to tehdy vypadalo uvnitř hrdého, starobylého města Kyjeva, po kterém Vladimir Putin nejvíce toužil a kterého se neúspěšně pokusil zmocnit.

Nejdříve se však vydejme na místo, které je mnohem příjemnější než hrob ruského vojáka.

DVA

Můžete mě třeba žalovat, ovšem stojím si za tím, že Kyjev je jedním z nejlepších míst na světě pro trávení zimní dovolené.

Vánoce na Ukrajině oficiálně slavíme každý rok dvakrát – 25. prosince a 7. ledna, podle východní pravoslavné tradice.

Vánoční svátky „oficiálně“ začínají 19. prosince na Mikuláše, kdy v mnoha rodinách rodiče dávají dětem pod polštář dárky, které ráno objeví. (V roce 2023 přehodili svátek svatého Mikuláše na 6. prosince – což vlastně znamená, že oficiální vánoční šilenství mělo na Ukrajině začít o celé dva týdny dříve!)

Tahle pěkná tradice se dodržuje i na Donbasu, ačkoliv tento region je oproti západní Ukrajině daleko méně nábožensky založený.

Přibližně v tento den se na Sofijském náměstí ve starém městě shromáždí davy přihlížejících, aby se staly svědky slavnostního rozsvícení hlavního vánočního stromu. Každý rok se tu potuluje spousta lidí, popíjejí šampaňské, líbají se, zpívají a pořizují si selfie, až je někdy těžké se tím davem prodat na nějaké pohodlné místo.

Skutečné šilenství však samozřejmě začíná už v listopadu, někdy dokonce ještě před Černým pátkem. Miliony obchodů zdobí své výlohy, všude jsou reklamy a plakáty spojené s Vánocemi, televizní stanice se předhánějí ve vysílání vlakových reklam na Coca-Colu

a obchodní řetězce se můžou přetrhnout, aby prodaly co nejvíce ozdob, svíček a mandarinek.

Několik kyjevských čtvrtí blokuje dopravu a zahajuje měsíc trvající vánoční trhy. V ulici Kreščatyk a mezi Michajlovským a Sofijským náměstím v horní části města nabízejí vánoční trhovci všelijaké jídlo i pití. Vedle novoročního stromu tam stojí obří pódium, na kterém hraje prakticky nepřetržitě živá hudba.

Totéž platí pro park Tarase Ševčenka, který se stává jakýmsi lesem světel, kde lidé šílí a zpívají karaoke. V Podolu je vždy k dispozici kluziště a lyžařský slalom pro děti. Nikoho nezajímá, že je letošní zima příliš teplá a beze sněhu. Vedle vyhlídkového kola na Kontraktovém náměstí prostě musí být kluziště.

Když se Volodymyr Zelenskij ujal úřadu, zpřístupnil Bankovní ulici ve vládní čtvrti pro pěší. A tak se, pochopitelně, náměstí přímo před prezidentským úřadem stalo dějištěm dalšího zimního jarmarku s docela slušným kluzištěm.

Sezóna se obvykle ukončuje 19. ledna, tedy dle juliánského kalendáře na Tři krále. Ale to vám přísahám, že v roce 2022 některé z těch nejotrlejších kaváren hrály vánoční hity Franka Sinatry snad až do dne ruské invaze na konci února.

Měl jsem pocit, že se celý svět točí jenom kolem těch svátků. Které jsou navzdory všudypřítomným odkazům na křesťanství v podstatě sekulární. V Kyjevě a mnoha dalších městech instalovali centrální vánoční strom i během válečné zimy, proboha!

A samozřejmě je tu Nový rok – což znamená, že mezi 31. prosincem a 2. lednem se celý národ vrhne do zběsilého nakupování, vaření, popíjení, sledování *Smrtonosné pasti* a *Sám doma* a následného vzpomínání se z kocoviny a bolesti při návratu do práce.

Dřív jsme si ještě s oblibou pouštěli staré sovětské filmy, které už všichni známe nazpaměť.

Ale vzhledem k tomu, co nás všechny potkalo v roce 2022, je s tím asi konec.

★ ★ ★

Tak jsem tady. Píše se 17. prosinec 2021, vánoční sezóna vrcholí. Z odstupu několika měsíců se ty dny nyní zdají být tak šťastnou dobou. Život byl fajn. Město bylo plné světla a dýchalo zábavou a obchodem.

Ten prosinec se nesl ve znamení studených dešťů. Není nad vzpomínky na dětství plné sněhu. Strasti globální změny klimatu, řekl bych.

Já ale byl v teple a pohodlí – protože jsem se před zimou jako obvykle ukryl v Ziferblatu, co-workingovém centru poblíž Zlaté brány. Prostě přijdete, u pultu si vezmete archaický budík, děláte si tam, co zrovna potřebujete a jak dlouho potřebujete, a při odchodu pak podle času zaplatíte.

V té době nedisponoval *Kyiv Independent*, nezávislý deník a zcela nové médium, které jsme sami založili, žádnými vlastními kancelářskými prostorami.

V prvních týdnech jsme neměli ani žádné peníze. Ale rychle jsme se pustili do tvorby webových stránek a e-mailového oběžníku. Bez kanceláře jsme se různě potulovali a redakční porady pořádali v kavárnách, co-workingových prostorách, nebo jsme články psali přímo z domova. Bylo to „kočovné období“ našeho podnikání, kdy se příběhy rodily všude tam, kde jsme si mohli sednout a položit notebook na kolena.

Vezmu si velký šálek kávy a rozvalím se na pohodlné pohovce vedle vánočního stromčku a přátelské skupinky, která se až příliš hlasitě baví hraní monopolů.

Kyiv Independent potřebuje příběh.

Za hranicemi tohoto malého světa tiché klavírní hudby a svátečních světél se stalo něco poněkud zvláštního.

„Kreml připravuje návrhy dohod na omezení vlivu Západu v post-sovětských zemích,“ píše na notebooku a připravuji pracovní titulky.

„V probíhající bezpečnostní krizi Moskva navrhla velkou dohodu se Západem, jejímž cílem je de facto obnovit její výlučnou sféru vlivu ve východní Evropě z dob studené války a také zabránit Ukrajině, aby kdy vstoupila do NATO,“ píše.

„Po řadě veřejně vznesených požadavků a jednání se západními představiteli zveřejnilo ruské ministerstvo zahraničních věcí 17. prosince návrhy dvou paktů a nabídlo, aby se jeden podepsal se Spojenými státy, zatímco ten druhý s NATO.“

„Krok Kremlu následoval po měsících napětí, které prudce vzrostlo, když Moskva v listopadu shromáždila kolem Ukrajiny téměř sto tisíc vojáků. Západní a ukrajinské zpravodajské služby hodnotí ruské akce jako hrozbu totální invaze na Ukrajinu.“

Ruské ministerstvo zahraničních věcí zveřejnilo návrhy paktů na svých internetových stránkách.

Dva dny před zveřejněním byl dokument předán náměstkyni ministra zahraničí Spojených států Karen Donfriedové.

A z toho, co tam stálo, šla člověku hlava kolem.

Jako by Rusko právě vyhrálo velkou regionální válku, snaží se doslova a do písmene nastolit v Evropě nový pořádek.

Nejprve „návrh smlouvy“ pro NATO.

Přesněji řečeno, soubor požadavků založených na demonstrativním a provokativním sebevědomí osazenstva Kremlu. V tom textu Moskva bez okolků požadovala, aby NATO ukončilo veškeré vojenské aktivity a rozmísťování sil v ruské komfortní zóně.

Hranice této komfortní zóny byly definovány velmi volně a sahaly daleko za mezinárodně uznávané hranice Ruska. Dál se tam psalo,

že se obě strany musí vyvarovat situací, které by mohly být považovány za „ohrožení národní bezpečnosti“.

Kromě toho Moskva trvala na tom, že členské státy, které vstoupily do Aliance po 27. květnu 1997, musí nyní stáhnout všechny vojenské kapacity v celé Evropě, s výjimkou těch, které byly rozmístěny již před tímto dnem – což byl její nejodvážnější požadavek.

Pravděpodobně se jednalo o odkaz na Zakládající akt o vzájemných vztazích, spolupráci a bezpečnosti, plán spolupráce mezi NATO a Ruskem, který byl podepsán téměř před pětadvaceti lety. V podstatě požadovali, aby klíčoví vojenscí hráči NATO, jako jsou Spojené státy, Velká Británie a Francie, opustili všechny země bývalé Varšavské smlouvy.

A NATO se ještě samozřejmě mělo formálně zříct přijímání nových členských států, jmenovitě Ukrajiny. A zdržet se veškerých vojenských aktivit, jako jsou společná vojenská cvičení ve východní Evropě, kavkazském regionu nebo střední Asii.

Kromě toho musí podle Moskvy obě strany vymezit určitou širokou zónu, v níž se nesmí konat vojenská cvičení a manévry na vyšší úrovni než na úrovni brigády kombinovaných sil.

Ale co – jako gesto míru a připomínku kubánské krize z roku 1962 Moskva navrhla, aby byla zřízena horká linka ve stylu studené války, která by zajistila přímou komunikaci mezi NATO a Kremlem.

V paktu rovněž stojí, že Rusko a NATO nesmí rozmístit pozemní raketové systémy krátkého a středního doletu v oblastech, odkud by byly schopny zasáhnout protistranu.

Za druhé: seznam požadavků vůči Spojeným státům.

Ty do značné míry kopírovaly „návrh smlouvy“ s NATO. Moskva vykreslila Spojené státy jako skutečnou šedou eminenci v pozadí Aliance a požadovala, aby Washington formálně slíbil, že do NATO nepřijme žádné nové státy, zejména pak ty, které byly dříve součástí Sovětského svazu.

Spojené státy měly také zapomenout na jakékoliv nové vojenské základny v bývalých sovětských státech, které ještě nevstoupily do NATO (ano, Ukrajina a Gruzie), a neměly využívat jejich vojenskou infrastrukturu k jakýmkoliv vojenským aktivitám, nebo dokonce navazovat jakoukoliv dvoustrannou vojenskou spolupráci.

V „návrhu smlouvy“ se opět uvádí, že se Rusko i Spojené státy musí zdržet činností, které by mohly být považovány za „ohrožení národní bezpečnosti“. Právo vetovat jakoukoliv činnost, která se Rusku nelíbila, se vztahovalo na rozsáhlé a vágně vymezené oblasti zeměkoule – jinými slovy, všude tam, kde to Kreml v danou chvíli považoval za vhodné.

Obě strany se měly zdržet nasazení strategických bombardérů nebo válečných lodí v jakékoliv oblasti za svými hranicemi, kde by mohly být schopny zasáhnout území druhé strany.

Z nějakého důvodu mělo Globální úderné velitelství vzdušných sil Spojených států a Námořnictvo Spojených států výrazně omezit svou přítomnost a aktivity napříč celým světem, zejména v Evropě a Asii, a dokonce i na Aljašce. To by samozřejmě uvolnilo prostor pro mnohem slabší ruské letectvo a námořnictvo a zajistilo by jim dominanci v postsovětském regionu.

Podobný osud měl potkat všechny jaderné zbraně Spojených států rozmístěné mimo americké území – ty měly být demontovány a poslány domů. Týkat se to mělo především dvou stovek leteckých jaderných bomb, které byly doposud uloženy v Německu, Itálii, Turecku a Belgii, coby pozůstatky studené války. Je příznačné, že se toto ustanovení nevztahovalo na ponorky s jadernými zbraněmi, kterých má Rusko v oceánu mnoho.

Rusko nemělo na oplátku poskytnout nic. Po celá desetiletí neměla žádné jaderné zbraně rozmístěné za hranicemi svého státu, s výjimkou oceánských ponorek, které jsou součástí tolik opěvované globální jaderné triády.

Zpráva zněla: Vypadněte z oblasti, kterou nyní prohlašujeme za naši výlučnou sféru vlivu.

A je nám jedno, že už se nepíše rok 1953. A my nejsme ani zdaleka v pozici, kdy bychom mohli nebo měli právo takové požadavky vznášet. A ve světě roku 2021 by takový pakt znamenal, že by bylo nutné opustit desetiletí historie po skončení studené války a ignorovat vůli mnoha zemí, které vstoupily do NATO, případně v to doufaly.

Kreml situaci prezentoval tak, jako by mu NATO a Spojené státy najednou dlužily novou Jaltskou konferenci, na které si měly znovu rozdělit Evropu.

Uhněte nám z cesty k totálnímu revanšismu, zejména pokud jde o Ukrajinu, jinak uvidíte.

Samozřejmě si dobře uvědomovali, že je to nesplnitelné ultimátum.

Jak tehdy velmi správně uvedl bývalý velvyslanec Spojených států v Rusku Michael McFaul, Rusko jednoduše vzneslo odvážné jednostranné požadavky. Nenavrhlo stažení vlastních sil z Podněstří, Abcházie a Jižní Osetie, Krymu ani východní Ukrajiny.

Neslíbilo, že z Kaliningradské oblasti stáhne své raketové systémy Iskander s jadernými hlavicemi, které míří na samotné srdce Evropy. Ani neslíbilo, že zastaví atentáty nebo přestane podporovat protidemokratické síly na Západě nebo svérázný režim Alexandra Lukašenka v Bělorusku.

Místo toho se soustředilo na vybudování stotisícového invazního vojska proti Ukrajině. Podruhé v roce 2021.

Snažila se od Západu vynutit nové ústupky?

Nebo, jak tehdy napsal *Wall Street Journal*, bylo možné, že Kreml nikdy neměl v úmyslu pokračovat v jakýchkoliv jednáních a že by mohl jen připravit velkou kauzu, pokud by těmto absurdním požadavkům nebylo vyhověno?

Západ se jako obvykle snažil vystupovat diplomaticky a opatrně.

„Jen Psakiová, mluvčí Bílého domu, údajně potvrdila, že představitelé Spojených států byli o navrhovaných paktech informováni a že o nich budou jednat s evropskými spojenci.

Jednání o evropské bezpečnosti se neobejdou bez našich evropských spojenců a partnerů,“ uvedla Psakiová. „Nebudeme ohrožovat klíčové zásady, na nichž je postavena evropská bezpečnost, včetně toho, že všechny země mají právo rozhodovat o své budoucnosti a zahraniční politice bez vměšování zvenčí.“

Podle ní však není důvod se domnívat, že Spojené státy a Rusko nebudou schopny najít společnou řeč a dosáhnout bezpečnostní dohody tak, jak to obě mocnosti dělaly v předchozích desetiletích.“

Dobře, článek je hotový. Odesláno redaktorovi.

Teď je čas protáhnout si nohy a zajít na skleničku do nejbližší Drunken Cherry. To je řetězec barů původem ze Lvova, kde se neservíruje nic jiného než velmi speciální horké višňové buchty, které chutnají skvěle zejména v zimě. Ano, cizinci žijící na Ukrajině, dívám se na vás a vím, že se vám to líbí.

Proč si neudělat procházku?

Toto město je čímisi výjimečné.

Jde o všechno, co za více než dvanáct set let své historie zažilo. Je to směsice bohapusté sovětské panelové zástavby, stop dávné slávy hlavního města Kyjevské Rusi, vážnosti stalinistické éry, ruského impéria a šíleného chaosu současného komerčního rozvoje.

Podle jedné pověsti došel apoštol Ondřej na své cestě za šířením Ježíšových slov na místo u široké řeky. Na kopci, kde dnes stojí kostel svatého Ondřeje s výhledem na Podol, vztyčil kříž. Prohlásil, že jednoho dne vyrostе v tomto kraji velké a posvátné město.

Na těchto kopcích u Dněpru se nacházejí osady přibližně od pádu Římské říše. O několik století později však Vikingové, kteří tehdy slovanským kmenům vládli, ustanovili Kyjev svým hlavním městem, „matkou všech měst v Rusi“.

Kyjev se dostal na vrchol slávy, jen aby vzápětí spadl až na samé dno. Začala si na něj brousit zuby celá řada knížat, carů, chánů i diktátorů. Několikrát shořel na popel a během staletí zcela změnil svou tvář.

Byl srdcem slovanské říše táhnoucí se od Bílého k Černému moři a stal se bezvýznamnou křižovatkou, která musela čekat sedm set let, než znovu povstala.

Kyjev je „novým Jeruzalémem“, domovem tisíciletých monumentálních katedrál a klášterů, kde vzniklo východní křesťanství.

Kdo ovládl Kyjev, ovládl celé království.

Na kopcích nad Podolem a Dněprem se zbytky starobylých hradeb a obranných příkopů se skutečně odehrálo mnoho věcí z učebnic dějepisu. Ve světě východoslovanských národů je Kyjev pro západní Evropu něco jako Řím – místo, kde to všechno začalo.

Není divu, že i Vladimir Putin chtěl Kyjev v rámci svého imperialistické tažení jednadvacátého století uchvátit. Moskva si po staletí monopolizovala dědictví Kyjevské Rusi, a dokonce se nábožensky stavěla nad kyjevské svatyně. To starobylé hlavní město však prokázalo svou odolnost.

Kyjev je v mnoha ohledech zvláštním místem.

Dnes se v něm mísí všechno to, co Ukrajinu charakterizuje. V jeho ulicích můžete slyšet ruštinu vyslovovanou se specifickým, východoukrajinským přízvukem. A celou plejádu západních ukrajinských přízvuků a nářečí. Častokrát je tu slyšet také angličtina.

Do Kyjeva přijíždějí lidé ze všech koutů Ukrajiny; za vzděláním, kariérou nebo lepšími zítřky. V posledních zhruba deseti letech se stal

magnetem pro lidi z Dněpru a Donbasu, Chersonu nebo malých měst na západě země.

Kdysi dávno jsme si v redakci *Kyiv Post* uvědomili, že kromě několika málo výjimek tam nepracoval nikdo, kdo by se v Kyjevě narodil.

Je to město přistěhovalců, kteří tam usilovně hledají svobodu a štěstí.

Patřil jsem k nim, když jsem v květnu 2016 přijel vlakem do Kyjeva s batohem na zádech a se stovkou v kapse. V tomhle městě je třeba začít od nuly a vyšlapat si vlastní cestu. Pronajmout si levný byt na předměstí a pak podniknout ještě milion dalších věcí.

Mnozí z nás, naplavenin, se nakonec usadili v nových domech v kyjevských satelitech, jako jsou Irpiň, Buča, Sofijivska Borščahivka nebo Hostomel, a přispěli tak k chaotickému vývoji na místním trhu s nemovitostmi.

Ve válce v roce 2022 pomohla právě tato tichá předměstí při ochraně města.

Podstatu Kyjeva tvoří nespočet hipsterských kaváren a stoletých parků. Je to směsice všech možných kultur, kde vedle sebe stojí lidový ukrajinský podnik, kiosek se šavarmou a špičková krymsko-tatarská restaurace, o kousek dál se pak nachází vyhlášená čínská restaurace a také jeden dobrý indický podnik.

V Kyjevě máme pravděpodobně více gruzínských restaurací než v Tbilisi.

Pokud jde o bary a hospody, pizzerie nebo sushi, mohu s naprostou jistotou prohlásit, že jsme my, Kyjevané, zhýčkaní. Je jich tu tolik a téměř všechny jsou velmi dobré, a to na všech úrovních. Od nalíváren pro fotbalové fanoušky až po sofistikované kavárny nebo tematické bary pro nadšence do vinylových desek.

Ano, máte pravdu, spousta jiných měst je na tom v tomhle ohledu taky dobře. Zvláštností Kyjeva je však to, že vycházky jsou mnohem dostupnější a příjemnější. Na svých cestách do zahraničí, v barech

a restauracích, se často přistihnu při myšlence, že s takovou obsluhou by tyto podniky v Kyjevě měly minimum zákazníků.

Toto hrdé město dalo život mnoha slavným osobnostem. Při procházce ulicemi narazíte na nespočet pamětních desek s jejich podobiznami.

Zrovna v této budově v ulici Basejna se narodila budoucí izraelská premiérka Golda Meirová. Když půjdete kolem městské zahrady před ministerským kabinetem, uvidíte u vchodu do stadionu Dynama sochu muže, který sedí na lavičce a přemýšlí o něčem velmi emotivním.

Socha zpodobňuje Valerije Lobanovského, fotbalovou legendu. V sotva nápadném domě v Andrijevském sestupu žil Michail Bulgakov, autor *Mistra a Markétky*.

Město má své problémy s infrastrukturou sovětské éry, šílenou dopravou a nesnesitelnými blešími trhy u stanic metra. Ale víte co? Nakonec se vám tento lehký zmatek, který v současné době řídí bývalý boxerský šampion, náš milovaný starosta Vitalij Kličko, zalíbí.

Zachumlám se do kabátu a znovu vyjdu na Volodymyrskou ulici. Je pátek večer a ve městě to žije. Rozesmáté skupinky po dvou nebo třech se bezcílně prochází po kluzkém, namrzlém chodníku (sakra, Kličko!) a popíjejí horké svařené víno z papírových kelímků.

„Tohle roční období je ze všech nejkrásnější...“ Ano, to je pravda.

Volodymyrská je pravděpodobně jednou z nejstarších nepřetržitě obydlených ulic na světě. Stojí tu už nejméně tisíc let a slouží jako hlavní cesta skrze staré město. Nachází se tu jeden z největších kyjevských zázraků – Zlatá brána.

Nyní to je obrovský oblouk z kamene a dřeva, replika toho, co bývalo hlavním vchodem do starověkého města. Několik desetiletí před první křížovou výpravou nařídil velkokníže Jaroslav I. Moudrý vybudovat nové městské hradby na obranu rostoucího hlavního města.

Zlatá brána, inspirovaná obranou Konstantinopole, byla korunována kaplí, aby bylo každému pocestnému jasné, že vstupuje do hlavního města křesťanství.

Jaroslavská zeď se táhla od Zlaté brány k dnešnímu Majdanskému náměstí, pak na sever ke klášteru svatého Michala se zlatou kopulí a poté vedla na západ podél Pejzažního chodníku na Lvovské náměstí.

Pokud si u Zlaté brány trochu zaplatíte, můžete si uvnitř kopule prohlédnout zbytky původních hradeb. A pokud si troufáte, můžete si vzít láhev šampaňského a vystoupat na vyhlídkové balkony, které skýtají fantastický výhled na starý Kyjev. (Je to skvělé místo pro první rande, to mi věřte!)

Když se podíváte na sever, uvidíte katedrálu svaté Sofie, jedno z nejposvátnějších center východního křesťanství, kterou založil kníže Jaroslav na místě, kde kdysi porazil armádu tureckých nájezdníků.

O něco severněji leží kopce u řeky, kde slovanské kmeny těžily první stavební kameny na stavbu pozdějšího Kyjeva.

A všude kolem tohoto starobylého místa najdete zdobené budovy z 19. století plné hipsterských kaváren. Pokud víte, kde v Rejterské ulici odbočit, dostanete se do Vraního dvora. Ano, ve velké kleci na dvorku tam chovají opravdické vrány.

Nebo narazíte na čtyři sta let starou lípu vedle pozůstatků dávných pohanských svatyní. Nebo na malou sošku Panteleimona, perské kočky, která žila v jedné restauraci vedle Zlaté brány. Podle legendy to ubohé zvíře před mnoha lety zahynulo při požáru. Jeho duch však žije dál v podobě bronzového pomníku, který vítá všechny kolemjdoucí.

Hned vedle Zlaté brány se nachází malé náměstí plné zeleně. V létě je skvělé dát si tam kávu na lavičce pod zahradními stany a poslouchat pouliční hudebníky, kteří vystupují naproti několika stánkům se zmrzlinou a památníku knížete Jaroslava.

Slyším je zpívat Nirvanu a Chrise Isaaka, a to i v zimě. Pamatuju si to špatně, nebo je zpívání v chladu špatné na hlasivky? Už ani nevím.

Na každý pád je to další věc, co dělá Kyjev zajímavým. Naši publiční hudebníci, ať už jsou to zpěváci, kytaristé, klavíristé nebo bubeníci, jsou mimořádně nadaní.

A teď to krásné město ještě nasvěcuje moře vánočních světél. A kolem se procházejí davy šťastných lidí, smějí se a povídají si.

V takovém počasí a v takovou hodinu přijde člověku sklenka horké pálenky v podniku Golden Gate's Drunken Cherry vhod.

Přichází další páteční večer, kdy návštěvníci popíjejí třeshňové nápoje v karmínovém světle obřího lustru.

Zatímco stojím u polohovacího stolu, náhodně si projíždím zpravadajství:

„Estonský ministr obrany: ‚Kdyby NATO přistoupilo na ruské požadavky, znamenalo by to pro evropskou bezpečnost katastrofu.‘“

Ale kdepak.

Všechno bude v pořádku, jako vždy.

Život je dobrý, bez ohledu na to, co dělají ti, kdo hýbou světem.

TŘI

Kéž bychom si tehdy uvědomili, jaká se nám nad hlavami kumu-
luje bouře.

Vzhledem k aktuální situaci je zřejmé, že to prosincové ultimátum bylo zásadním zlomem před vyhlášením války.

O přípravě plošné invaze na Ukrajinu muselo být rozhodnuto už tehdy. Ruská diplomacie (a propagandistický sbor, který ji doprovází) se však nacházela uprostřed bouřlivého dramatu s pečlivě přichystaným scénářem. Byl to ten starý, ohraný příběh: Rusko bylo napadeno, ale jako oběť, která se ničím neprovinila, nabídlo zlovolnému Západu šanci k nápravě a nastolení míru.

Na Ukrajině jsme tomu nevěnovali příliš pozornosti.

Země si žila svým životem. Sociální média se spíše než o další absurdní kejkle Kremlu zajímala o to, která značka vakcíny proti covidu-19 je zrovna v módě (já byl v týmu Moderna!).

Ultimátum bylo jen dalším titulkem vedle nekonečných korupčních skandálů a karanténních opatření.

Na naši obranu je třeba říct, že jsme měli své důvody.

Tato „bezpečnostní krize“ bezostyšně vykonstruovaná kremelskými médii byla celé měsíce roku 2021 natolik do očí bijící a teatrální, že ji bylo těžké brát vážně.

Za předchozích osm let jsme si už zvykli žít v toxickém mediálním prostředí, kde se z východu neustále linul nenávislný propagandistický zápach.

Ano, od té doby, co jsme v roce 2014 svrhli zkorumpovaného autokrata Viktora Janukovyče podporovaného Ruskem, jsme se stali „loutkou Západu“, „fašistickým zkrachovalým státem“, „zrádci Ruska“. Ruská televizní propaganda byla Ukrajinou posedlá tak dlouho, až jsme si na ten zápach zvykli.

Kreml se vždy vyžíval v zastrášování, povýšeneckém chování a laciné demagogii. Ze sprostého kriminálního slangu tam udělali jazyk diplomacie. Politická strategie se smrškla na vystupování jako pouliční gangster, který od někoho vybírá výpalné.

Zároveň bylo výhodné pokračovat v bezpečné a pohodlné slovní válce se Západem. Tato z nosu vytažená konfrontace už dávno nabyla podoby neustálého láteření nad „rizikem jaderného holocaustu“ – jako by vyčarovaný hříbovitý mrak poskytoval krytí oligarchům, kteří si do kapes ukládají miliardy z transferů ropy a plynu do Evropy a nakupují luxusní byty na Miami Beach.

Takže i v polovině prosince 2022 bylo docela v pořádku vidět, jak Moskva vznáší absurdní požadavky vůči NATO a Spojeným státům. Nebylo tedy žádným překvapením, že Kreml ve své neutuchající televizní propagandě pokračoval v kňučení o tom, jak „Západ nerespektuje oprávněné bezpečnostní zájmy Ruska“.

Kreml tento příběh o „obléhané pevnosti“ prodával svému obyvatelstvu po celá léta, ne-li desetiletí. Konfrontační protizápadní propaganda, cíleně přitažená za vlasy, patří k hlavním pilířům kremelských zásad uplatňovaných nad Ruskem. Nové ultimátum podle mnohých zapadalo do starého schématu „kecy, kecy, skutek utek“.

Navíc, jak si možná někteří vybavujete, šlo už o druhou velkou bezpečnostní krizi, kterou jsme v roce 2021 zažili.

Ta první nenadále propukla jen o několik měsíců dříve, a to v dubnu.

Lokální válka nízké intenzity na Donbasu trvala už téměř deset let, ale nejžhavější boje tohoto ruského počinu proběhly ještě v letech 2014 a 2015. Čtyři sta padesát kilometrů dlouhá frontová linie se po bitvě u Debanceva v únoru 2015 a následné formalizaci falešného „všeobecného příměří“ většinou stabilizovala.

My, novináři, jsme dál psali nekrology osmdesáti až sto třiceti ukrajinským vojákům, co na Donbasu každý rok položili život. Většinou šlo o následky sporadických střetů s ozbrojenci vedenými Ruskem, palbu odstřelovačů, miny nebo příležitostné průzkumné mise. Občas docházelo k izolovaným lokálním konfliktům, jako například v boji o Avdijivku na začátku roku 2017.

Aktivní válka však byla pozastavena a považovala se za zamrzlou. A jak léta plynula, jako by na ni obě strany zapomněly. Ještě v posledních měsících roku 2021 se našly týdny, kdy ukrajinská armáda v každodenních sděleních hlásila jen minimum „porušení příměří“, pokud vůbec nějaká.

Tato válka už se nikomu bojovat nechtěla – pokud ovšem zrovna nepřišel rozkaz shora.

Situace na Donbasu se dostala mimo pozornost široké veřejnosti. Tato neveselá, nekonečná nuda na vzdáleném východě země se stala předmětem zájmu poměrně malé komunity aktivistů, veteránů a novinářů.

Okupovaná krajina, která ležela jen patnáct minut jízdy od frontové linie, si žila vlastním životem. O Donbasu a Krymu, vlastně i o problematice obrany obecně, jsme slychali jenom během hlučných volebních kampaní.

Ti, kteří situaci monitorovali, si pravidelně zoufali nad „zapomenuťtou válkou uprostřed Evropy“, která se vytratila z centra pozornosti světa.

O minských dohodách se rok co rok vedly nekonečné plané řeči.

Pokud byste nevěděli, minské dohody jsou zjednodušeně řečeno dvě smlouvy, které Rusko donutilo Ukrajinu podepsat po těžkých porážkách na Donbasu na přelomu let 2014 a 2015. V tomto období samozřejmě došlo také k ruské anexi Krymu, což je další bolavý bod.

Formálně byly smlouvy plánem na ukončení „vnitřního konfliktu“ na Donbasu. To mělo Ruskem kontrolovaným separatistickým „republikám“ v Doněcku a Luhansku poskytnout rozsáhlou autonomii a také vést ke svobodným a spravedlivým, mezinárodně monitorovaným místním volbám v okupované zóně.

Jako vždy se ďábel skrýval v detailu. „Rozsáhlá autonomie“ zde znamenala, že „republiky“ měly být ve skutečnosti zcela nezávislé na Kyjevě, disponovat vlastní nezávislou armádou a právem veta na jakémkoliv kroky ukrajinské zahraniční politiky (jako je sbližování s NATO a EU, přirozeně).

Samozřejmě že by začlenění těchto Kremlem kontrolovaných enkláv zpět k Ukrajině za ruských podmínek znamenalo pro Ukrajinu uzel na krku. A jak jsme pevně věřili, časovaná bomba nastražená v našem středu a hrozba pro naši budoucnost jako nezávislého národa osvobozeného od dusivého vlivu Ruska.

Od chvíle, kdy zaschnul inkoust na podpisu, se Ukrajina snažila vymanit ze zatracující smlouvy a udržet doutnající válku na Donbasu na uzdě.

Nekonečná telenovela minských rozhovorů tak pokračovala dál a dál.

Vyjednávací skupina pokračovala ve svých schůzkách a pravidelně vyhlášovala další příměří, které mělo začít do Vánoc, do žní, do Velikonoc nebo do začátku školního roku. Těch dvacet různých pokusů o příměří, které všechny dříve či později selhaly, už mi v hlavě dost splývá.

Monitorovací mise OBSE (Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě) na Donbasu nadále zaznamenávala přítomnost pokročilé ruské vojenské techniky a také pravidelné příjezdy konvojů nákladních automobilů z ruského území. Moskva však celou věc zarámovala jako „občanskou válku“ vedenou „lidovou domobranou bránící Donbas proti ukrajinským nacionalistickým eskadrám smrti“.

Všem bylo jasné, že to má pod palcem Rusko. Ukrajina na to neustále hlasitě upozorňovala a mnohá západní média na to v zájmu vyváženosti a objektivity zareagovala tím, že ruské kolaboranty označila za „povstalce“ a „separatisty“.

Do roku 2022 jsme za osm let od začátku konfliktu v roce 2014 ztratili přibližně čtyři tisíce vojáků. Podle OSN dosáhl celkový počet obětí více než třinácti tisíc, včetně civilistů a milicí pod vedením Ruska.

Dokonce i v části Donbasu kontrolované Ukrajinou se smrt stala součástí každodenního života.

Všichni si zvykli, že Doněck a Luhansk jsou nyní chudinské enklávy ovládané zločineckými gangy, ruskými penězi a právem zbraně. Je třeba uznat, že situace v Luhansku byla odjaktěživa tíživá.

Ale Doněck, který před rokem 2014 zaznamenal velkolepý pokrok, se ocitl v bezčasí šedé prázdnoty.

Stará rozdělovací trať vedla asi dvacet kilometrů od mého rodného města Volnovacha. Město bývalo pětadvacetitisícovým železničním uzlem ležícím na stejné vzdálenosti mezi Doněckem a Mariupolem.

Už dlouho se tam nestalo nic vojensky významného. Po letech 2014 a 2015 byl život víceméně v pořádku. V místě došlo dokonce ke znatelnému místnímu rozvoji.

Mnoho mých krajanů překračovalo frontovou linii v obou směrech, jako by to byla mezinárodní hranice. Jiní se vydávali z okupovaných

území do Volnovachy, aby si vybrali ukrajinské důchody a nakoupili ukrajinské výrobky v místních supermarketech.

Podnikaví majitelé minivanů vydělávali slušné peníze na přepravě lidí v obou směrech. Nejlepší řidiči měli své vlastní taháky „na druhé straně“. Za příplatek vás převezli přes vstupní bod bez dalších problémů s kontrolou dokladů a prohlídkou kufru.

Mnoho lidí, kteří v roce 2014 uprchli z Doněcku, si založilo nový život v Kyjevě a jinde, včetně Ruska.

Bylo zřejmé, že Ukrajina se nikdy nedostane k prolomení fronty a znovudobytí Doněcka a Luhanska. To by znamenalo šílené boje ve městech a nevyhnutelnou ruskou intervenci. Obrovský počet mrtvých civilistů by při takovém odvážném kroku znamenal okamžité stažení podpory Západu a drtivou vojenskou porážku.

Všichni na Ukrajině si pamatují katastrofu v Ilovajsku v srpnu 2014, kdy byly postupující ukrajinské jednotky uvězněny a zmasakrovány pravidelnými ruskými jednotkami.

Také ukrajinskému vedení to bylo více než jasné. Po léta tak byla v zákoně zakotvena velmi idealistická koncepce „mírové reintegrace“ okupovaných území.

S postupujícím časem a snižující se intenzitou války klesal i počet obětí. V letech 2018–2021 zaznamenala OSN 381 úmrtí civilistů na obou stranách frontové linie. Roční počet civilních obětí klesl ze 162 v roce 2018 na 44 v roce 2021, přičemž tyto oběti byly z velké části způsobeny nevybuchlou municí, nikoliv ozbrojenými střety.

Zdálo se, že ruský vpád na východní Ukrajinu už dál nebude probíhat formou ozbrojeného konfliktu. Očekávali jsme, že o výsledku války, ať už bude pro Ukrajinu dobrý či špatný, se rozhodne spíše v ostrých diplomatických bojích než na skutečných bojištích.

A uvěřili jsme, že tato situace vyhovuje také Kremlu.

Ruský vpád nevyvolal úplný rozpad Ukrajiny ani připojení ruskojazyčných jihovýchodních oblastí Ukrajiny. A přesto tato nekonečná situace „žádná válka, žádný mír“ zasadila Ukrajině nezhojitelnou ránu, která jí zabránila v jakémkoliv skutečném posunu směrem k NATO a EU.

Kreml neměl na okupovaném území na východě žádnou skutečnou odpovědnost. Okupace v zastoupení nestála tolik (odhadem pět miliard dolarů ročně). Pokud bylo jejich záměrem zbrzdit západní aspirace Ukrajiny, byla to docela dobrá dohoda. A zdálo se, že Západ obecně dává přednost patové situaci před novou válkou.

A dříve či později by Západ ve jménu pokračování běžných obchodů s Moskvou mohl nakonec ustoupit a donutit Kyjev k plnění minských dohod podle ruských podmínek. Toho jsme se obávali v roce 2019, kdy byl do prezidentské kanceláře pozván hlouček novinářů, aby Zelenskyj vysvětlil „Steinmeierovu formuli“.

Tento „vzorec“ byl plánem na provádění minské dohody, který navrhl tehdejší německý ministr zahraničí Frank-Walter Steinmeier, jenž se později stal německým prezidentem.

Plán předpokládal následující: úplné zastavení palby na Donbasu, poté místní volby podle ukrajinské legislativy v části regionu kontrolované Ruskem, po nichž by okamžitě následoval trvalý „zvláštní územní status“, pokud OBSE prohlásí volby za svobodné a spravedlivé.

Zde je však otázka, která zní takto: Budeme mít tyto volby předtím, nebo potom, co Kreml stáhne své pravidelné jednotky a bojovníky a nechá Ukrajinu obnovit kontrolu nad státní hranicí mezi Ruskem a Donbasem?

Ruská odpověď samozřejmě zněla: Žádné vojenské stažení, žádná ukrajinská přítomnost v regionu a na státní hranici a falešné volby, které by okupovanou zónu legalizovaly jako cizí enklávu v těle Ukrajiny.

To bylo pro Ukrajinu nepřijatelné.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Na vlastní oči: Příběh válečného Kyjeva. Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.